

สภานิติศึกษาแห่งชาติ

เดือนมิถุนายน 2568

จัดทำโดย

คณะอนุกรรมการสภานิติศึกษาแห่งชาติ

1. เกี่ยวกับคณะกรรมการสภาพัฒนาการศึกษาระดับชาติ

คณะกรรมการสภาพัฒนาการศึกษาระดับชาติได้รับแต่งตั้งโดยคณะกรรมการการอุดมศึกษาซึ่งกำหนดให้มีอำนาจหน้าที่ต่างๆ ดังต่อไปนี้

(1) กำหนดนโยบายในการพัฒนาบุคลากรด้านกฎหมาย เพื่อพัฒนาหลักสูตรกระบวนการเรียนการสอนให้มีสัดส่วนภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติที่สามารถพัฒนาบัณฑิตด้านนิติศาสตร์ให้สามารถปฏิบัติงานและช่วยแก้ไขปัญหาในชุมชนและสังคมได้จริงและหลักเกณฑ์มาตรฐานของผู้เข้ารับการศึกษานิติศาสตร์ในระดับอุดมศึกษาที่เป็นมาตรฐาน ตอบสนองต่อนโยบายของการปฏิรูปประเทศ

(2) เสนอแนะหลักสูตรการศึกษานิติศาสตร์ระดับปริญญาตรีที่เป็นมาตรฐานเพื่อนำไปใช้ในการกำหนดหลักสูตรการเรียนการสอนของแต่ละสถาบันอุดมศึกษาเพื่อรองรับการผลิตบัณฑิตทางนิติศาสตร์ที่มีความรอบรู้และมีคุณธรรมจริยธรรมเพื่อเป็นนักกฎหมายที่ดี มีองค์ความรู้ทั้งทางด้านทฤษฎีและมีความเข้าใจในสภาพสังคม เพื่อให้สามารถนำกฎหมายไปปรับใช้ให้เกิดผลทางปฏิบัติได้อย่างถูกต้องและเป็นธรรม

(3) เสนอแนะแนวทางส่งเสริมและสนับสนุนการสร้างทักษะใหม่ที่จำเป็นในการทำงานให้สอดคล้องกับความต้องการ (reskill) และการพัฒนาเพื่อยกระดับทักษะเดิมให้ดีขึ้นเพื่อรองรับการเติบโตในอนาคต (upskill) สำหรับผู้ประกอบการวิชาชีพกฎหมายทุกสาขา เพื่อสร้างความรู้ที่ทันสมัยและสามารถนำมาประยุกต์และบังคับใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

(4) ปฏิบัติการอื่นตามที่คณะกรรมการการอุดมศึกษามอบหมาย

คณะอนุกรรมการสภานิติศึกษาแห่งชาติ ประกอบด้วย

1. ศาสตราจารย์สุรพล นิติไกรพจน์	ประธานอนุกรรมการ
2. รองศาสตราจารย์สุดา วิศรุตพิชญ์	อนุกรรมการ
3. นายทวีลาภ ฤทธาภิรมย์	อนุกรรมการ
4. นางสาวเพียงพนอ บุญกล้า	อนุกรรมการ
5. นางสาวรีนวดี สุวรรณมงคล	อนุกรรมการ
6. คณบดีคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	อนุกรรมการ
7. คณบดีคณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	อนุกรรมการ
8. คณบดีคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง	อนุกรรมการ
9. คณบดีคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	อนุกรรมการ
10. คณบดีคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา	อนุกรรมการ
11. คณบดีคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น	อนุกรรมการ
12. คณบดีคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี	อนุกรรมการ
13. คณบดีคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	อนุกรรมการ
14. คณบดีคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ	อนุกรรมการ
15. คณบดีคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต	อนุกรรมการ
16. คณบดีคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์	อนุกรรมการ
17. คณบดีคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี	อนุกรรมการ
18. คณบดีคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี	อนุกรรมการ
19. ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านนิติกร	อนุกรรมการและเลขานุการ
20. เจ้าหน้าที่สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา
วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม	ผู้ช่วยเลขานุการ
21. เจ้าหน้าที่สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา
วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม	ผู้ช่วยเลขานุการ

เล่มที่ ๒๖๖/๒๕๖๘

2. ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษานิติศาสตร์แห่งชาติ

คณะกรรมการสภานิติศึกษาแห่งชาติได้จัดทำข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษานิติศาสตร์แห่งชาติซึ่งเป็นข้อเสนอในการปฏิรูปการศึกษานิติศาสตร์อย่างเป็นระบบ ตั้งแต่การเรียนการสอนนิติศาสตร์ในสถาบันอุดมศึกษา การฝึกอบรมในทางปฏิบัติ ในระดับเนติบัณฑิต เพื่อให้สอดคล้องกับการจัดการศึกษานิติศาสตร์ในระดับสากล ทั้งในระบบกฎหมายซีวิลลอว์และระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ ทั้งนี้ ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษานิติศาสตร์แห่งชาติเป็นเพียงข้อเสนอเบื้องต้นสำหรับการรับฟังความคิดเห็นจากผู้ประกอบวิชาชีพนิติศาสตร์ในสาขาต่างๆ อาจารย์และนักศึกษานิติศาสตร์ ตลอดจนบุคคลทั่วไป โดยภายหลังจากที่ได้รับฟังความคิดเห็นอย่างครบถ้วนและรอบด้าน คณะกรรมการสภานิติศึกษาแห่งชาติจะรวบรวมข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่ได้รับเพื่อจัดทำแผนการปฏิรูปการศึกษานิติศาสตร์แห่งชาติ และจะหารือความเป็นไปได้ในการดำเนินการตามแผนการปฏิรูปการศึกษานิติศาสตร์แห่งชาติกับองค์กรวิชาชีพและหน่วยงานของภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง

เดือนมิถุนายน 2568

ส่วนที่ 1: โครงสร้างหลักสูตรปริญญาตรี

1. โครงสร้างหลักสูตรปริญญาตรี

วิชาศึกษาทั่วไป

ศึกษาวิชาที่เชื่อมโยงกับกฎหมาย
(เศรษฐศาสตร์ / สังคมวิทยา /
soft skills)

(รวมไม่เกิน 15 หน่วยกิต)

วิชาเลือกทางกฎหมาย

- ขึ้นอยู่กับความเชี่ยวชาญ / ฝึกงาน
(ไม่น้อยกว่า 24 หน่วยกิต)

วิชาบังคับทางกฎหมาย

- วิชาหลักทั่วไปแห่งกฎหมาย
- วิชากฎหมายแพ่ง
- วิชากฎหมายอาญา
- วิชากฎหมายมหาชน
- วิชากฎหมายพาณิชย์
- วิชากฎหมายวิธีสบัญญัติ
- วิชากฎหมายระหว่างประเทศ

(รวมไม่เกิน 60 หน่วยกิต)

วิชาเลือกเสรี (6 หน่วยกิต)

การประเมินผล

เป็นการสอบ Comprehensive (ไม่แยกประเมินผลแยกเป็นรายวิชา*) สอดคล้องกับการสอบเนติบัณฑิตในรูปแบบใหม่

ข้อสอบแต่ละข้ออาจจะมีหลายประเด็นที่เชื่อมโยงกฎหมายหลายวิชา และประกอบด้วยกฎหมายวิธีสบัญญัติ
(สอดคล้องกับการปรับใช้กฎหมายในชีวิตจริง)

1. โครงสร้างหลักสูตรปริญญาตรี

- วิชาศึกษาทั่วไป (ไม่เกิน 15 หน่วยกิต) ควรศึกษาวิชาที่เชื่อมโยงกับกฎหมาย เช่น เศรษฐศาสตร์ สังคมวิทยา บัญชี การบริหาร เป็นต้น และรายวิชาที่เกี่ยวกับ soft skills
- วิชาบังคับทางกฎหมาย (ไม่เกิน 60 หน่วยกิต)
 - วิชาหลักทั่วไปแห่งกฎหมาย (หลักการทั่วไปแห่งกฎหมาย ระบบกฎหมาย ประวัติศาสตร์ข้อความคิดและสถาบันทางกฎหมาย จริยธรรม / จรรยาบรรณ วิชาชีพ การใช้การตีความกฎหมาย นิติปรัชญา)
 - วิชากฎหมายแพ่ง (บุคคล นิติกรรม หิน ทรัพย์สิน ละเมิด ครอบครัว มรดก)
 - วิชากฎหมายอาญา (อาญา ภาคทั่วไป ภาคความผิด อาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา)
 - วิชากฎหมายมหาชน (กฎหมายรัฐธรรมนูญ กฎหมายปกครอง และวิธีพิจารณาคดี)
 - วิชากฎหมายพาณิชย์ (เอกเทศสัญญาที่สำคัญ เช่น ซื้อขาย เช่าทรัพย์ จ้างทำของ ตัวแทน หุ้นส่วนบริษัท)
 - วิชากฎหมายวิธีสบัญญัติ (วิธีพิจารณาความแพ่ง วิธีพิจารณาความอาญา พยาน หลักฐาน)
 - วิชากฎหมายระหว่างประเทศ (คดีเมือง คดีบุคคล)
- วิชาเลือกทางกฎหมาย (ขึ้นอยู่กับความเชี่ยวชาญของแต่ละมหาวิทยาลัย) ไม่น้อยกว่า 24 หน่วยกิต (อาจจะกำหนดให้วิชาฝึกงานหรือสหกิจศึกษา เป็นวิชาเลือกก็ได้ ขึ้นอยู่กับนโยบายของสถาบันการศึกษา)
- วิชาเลือกเสรี 6 หน่วยกิต

2. การประเมินผล

อาจจะไม่จำเป็นต้องประเมินผลแยกเป็นรายวิชา (ยกเว้นวิชาหลักทั่วไปแห่งกฎหมาย และกฎหมายระหว่างประเทศ) แต่อาจจะทำในลักษณะของการสอบ Comprehensive (ซึ่งจะสอดคล้องกับการสอบเนติบัณฑิต รายละเอียดในหัวข้อถัดไป) โดยอาจจะแบ่งเป็น กฎหมายแพ่ง กฎหมายพาณิชย์ กฎหมายอาญา กฎหมายมหาชน ในการสอบแต่ละข้อ อาจจะมีหลายประเด็นที่เชื่อมโยงกฎหมายหลายวิชา และมีประเด็นในเรื่องกฎหมายวิธี สืบญัตติด้วย เช่น กฎหมายแพ่ง อาจจะมีประเด็นทั้งนี้ ครอบครัว มรดก และประเด็น เกี่ยวกับกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง เพื่อสอดคล้องกับความเป็นจริงในการปรับใช้ กฎหมายในชีวิตจริง และเพื่อไม่ให้มีการเรียนการสอนในลักษณะแยกส่วนเป็นรายวิชา

ส่วนที่ 2: โครงสร้างหลักสูตรอบรมเนติบัณฑิต

2. โครงสร้างหลักสูตรอบรมเนติบัณฑิต

อบรมภาคทฤษฎี

- สภานิติศึกษาเป็นผู้จัดการอบรม (ส่วนกลาง)
- ระยะเวลาไม่เกิน 6 เดือน
- ไม่สอนซ้ำเนื้อหาที่มหาวิทยาลัยสอนมาแล้ว
- ทบทวนและบูรณาการกฎหมายทั้งหมด
- เพื่อให้ผู้เรียนเชื่อมโยงเนื้อหาได้

เปิดโอกาสให้นิติศาสตรบัณฑิตทุกคนสามารถสมัครเข้าอบรมได้

ภายหลังการอบรม

- วัตถุประสงค์การสอบข้อเขียน 4 ข้อ (กฎหมายแพ่ง กฎหมายพาณิชย์ กฎหมายอาญา กฎหมายมหาชน)
- ข้อสอบบูรณาการเนื้อหาทั้งกฎหมายสารบัญญัติและวิธีสบัญญัติ

แบ่งเป็น 2 ส่วน

อบรมภาคปฏิบัติ

- กระจายการอบรมภาคปฏิบัติไปยังภูมิภาคต่างๆ
- ต้องสอบผ่านภาคทฤษฎีก่อนเข้าอบรมภาคปฏิบัติ เท่านั้น
- ระยะเวลาฝึกอบรม 9-12 เดือน (3-4 stations)
- ฝึกปฏิบัติครบทุกด้าน (ทนายความ อัยการ ผู้พิพากษา เน้นฝึกปฏิบัติในทางวิชาชีพ)

ภายหลังการฝึกอบรมภาคปฏิบัติ มีการสอบทั้งข้อเขียนและสอบปฏิบัติ

ผู้ผ่านการอบรมทั้งสองส่วน จึงจะได้เป็นเนติบัณฑิต

- ขึ้นทะเบียนเป็นทนายความได้ทันที
- เป็นคุณสมบัติหนึ่งของการสอบคัดเลือกเป็นอัยการ / ผู้พิพากษา

1. หลักสูตรเนติบัณฑิตจะมีการปรับเปลี่ยนที่สำคัญ คือ

- ▶ ให้สภานิติศึกษาแห่งชาติทำหน้าที่ในการจัดการศึกษาชั้นเนติบัณฑิต (ต้องมีการยุบหรือควมรวมสำนักฝึกอบรมแห่งเนติบัณฑิตยสภา)
- ▶ ใช้ระบบสอบเข้า (ในขั้นตอนหลังจากอบรมภาคทฤษฎีแล้ว) ยกเลิกระบบสอบออกอย่างที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เพื่อกำหนดจำนวนผู้เข้าอบรมได้อย่างสอดคล้องกับศักยภาพและทรัพยากรของสภานิติศึกษาแห่งชาติ และสามารถฝึกทักษะทางปฏิบัติในทางวิชาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. หลักสูตรอบรมจะแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ

1) อบรมภาคทฤษฎี (ยังคงระบบ centralize เอาไว้ที่ส่วนกลาง โดยสถานิติศึกษา เป็นผู้จัดการอบรม)

- ระยะเวลาไม่เกิน 6 เดือน โดยไม่ใช้การสอนซ้ำเนื้อหาที่มหาวิทยาลัยสอนมาแล้ว แต่เป็นการทบทวนและบูรณาการกฎหมายทั้งหมดเพื่อให้ผู้เรียนเชื่อมโยงเนื้อหาได้
- เปิดโอกาสให้นิติศาสตรบัณฑิตทุกคนสามารถสมัครเข้าอบรมได้
- ภายหลังกอบรมเสร็จ จะวัดผลโดยการสอบข้อเขียน ข้อสอบ 4 ข้อ คือ กฎหมายแพ่ง กฎหมายพาณิชย์ กฎหมายอาญา กฎหมายมหาชน โดยข้อสอบจะบูรณาการเนื้อหา ทั้งกฎหมายสารบัญญัติและวิธีสบัญญัติ

2) อบรมภาคปฏิบัติ (อาจใช้ระบบ decentralize โดยอาจจะมีสำนักงานสถานิติศึกษาใน ภูมิภาคต่างๆ เพื่อกระจายการอบรมภาคปฏิบัติไปยังภูมิภาคต่างๆ)

- ผู้ที่จะเข้าอบรมภาคปฏิบัติจะต้องสอบผ่านข้อเขียนภาคทฤษฎีเท่านั้น (สามารถกำหนด เกณฑ์การสอบผ่าน และจำนวนผู้เข้าอบรมภาคปฏิบัติ โดยพิจารณาจากศักยภาพและ ทรัพยากรของสถานิติศึกษา เห็นว่าจำนวนที่เหมาะสมน่าจะอยู่ที่ไม่เกิน 1500 คน)
- ระยะเวลาการฝึกอบรมภาคปฏิบัติ 9 – 12 เดือน (3 – 4 stations ฝึกภาคปฏิบัติครบ ทุกด้าน ทั้งทนายความ อัยการ ผู้พิพากษา) เน้นการฝึกปฏิบัติในทางวิชาชีพ
- กระจายการฝึกอบรมภาคปฏิบัติไปยังภูมิภาคต่างๆ
- ภายหลังกการฝึกอบรมภาคปฏิบัติ จะมีการสอบทั้งข้อเขียนและสอบปฏิบัติ

ผู้ผ่านการอบรมทั้งสองส่วนจึงจะได้เป็นเนติบัณฑิต สามารถขึ้นทะเบียนเป็น ทนายความได้เลย และถือเป็นคุณสมบัติหนึ่งของการสอบคัดเลือกเป็นอัยการ/ ผู้พิพากษา

ส่วนที่ 3: หลักสูตรฝึกอบรมในทางวิชาชีพ

3. หลักสูตรฝึกอบรมในทางวิชาชีพ

ทนายความ

ต่อใบอนุญาตทนายความทุกๆ
3 – 5 ปี

เงื่อนไขในการต่อใบอนุญาต

- ต้องมีการเข้ารับการอบรมตามจำนวนที่กำหนด
- หลักสูตรจะเกี่ยวข้องกับกฎหมาย / ทักษะใหม่ที่สำคัญสำหรับการประกอบวิชาชีพทนายความ
- หรือทบทวนความรู้ / ทักษะเดิม

หลักสูตรที่สภาทนายความดำเนินการเอง /
หลักสูตรที่สถาบันการศึกษาจัดขึ้น (สภาทนายความให้การรับรอง)

ส่วนของเจ้าหน้าที่รัฐ

กำหนดให้การเข้าสู่ตำแหน่งสูงขึ้น
ต้องมีเงื่อนไขการเข้าฝึกอบรม
ด้วย

(เช่น ชำนาญการ / ชำนาญการ
พิเศษ เป็นต้น)

*อาจต้องปรับเปลี่ยนกฎเกณฑ์ของ
กพ. ในการเข้าสู่ตำแหน่งสูงขึ้น

เสนอให้ปรับระบบการต่อใบอนุญาตทนายความ โดยให้ต่ออนุญาตทุก ๆ 3 – 5 ปี และกำหนดเงื่อนไขในการต่อใบอนุญาตให้ต้องมีการเข้ารับการอบรมตามจำนวนที่กำหนด โดยหลักสูตรเหล่านี้อาจจะเกี่ยวข้องกับกฎหมาย/ทักษะใหม่ที่สำคัญสำหรับการประกอบวิชาชีพทนายความ หรือทบทวนความรู้/ทักษะเดิม ทั้งนี้ อาจจะเป็นหลักสูตรที่สภาทนายความ ดำเนินการเอง หรือหลักสูตรที่สถาบันการศึกษาจัดขึ้นโดยเป็นหลักสูตรที่สภาทนายความรับรอง

ในส่วนของเจ้าหน้าที่รัฐ อาจจะทำให้การเข้าสู่ตำแหน่งสูงขึ้น เช่น ชำนาญการ ชำนาญการพิเศษ เป็นต้น ต้องมีเงื่อนไขการเข้าฝึกอบรมด้วย ทั้งนี้ อาจจะต้องปรับเปลี่ยนกฎเกณฑ์ของ กพ. ในการเข้าสู่ตำแหน่งสูงขึ้น